

VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS MEREN NYKYTILAN JA HYVÄN TILAN ARVIOIMISESTA SEKÄ YMPÄRISTÖTAVOITTEIDEN JA INDIKAATTOREIDEN ASETTAMISESTA; SUOMEN MERENHOITOSUUNNITELMAN ENSIMMÄINEN OSA**1. Lähtökohdat**

Euroopan unionin meristrategiadirektiivi (2008/56/EY) on Suomessa pantu täytäntöön lailla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004, muutos 272/2011) sekä valtioneuvoston asetuksella merenhoidon järjestämisestä (980/2011, jäljempänä merenhoitoasetus). Tavoitteena on luoda yhteiset puitteet niille EU-jäsenvaltioiden toimenpiteille, jotka ovat tarpeen meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoitetta toteutetaan laatimalla merenhoitosuunnitelma. Suomi valmistelee yhden merenhoitosuunnitelman, joka kattaa kaikki Suomen merialueet rantaviivasta talousvyöhykkeen ulkorajalle.

Merenhoidon tavoitteena on taata terve ja toimiva meriekosysteemi. Meriympäristöön kohdistuvia ihmistoiminnan aiheuttamia paineita on hallittava tavalla, joka mahdollistaa ympäristön hyvän tilan, eikä vaaranna ekosysteemien kykyä sopeutua ihmistoiminnasta aiheutuviin muutoksiin. Samalla mahdollistetaan merellisten hyödykkeiden ja palveluiden kestävä käyttö sekä nykyisille että tuleville sukupolville.

Merenhoitosuunnitelmaan kuuluu kolme osaa. Ensimmäinen osa käsittää alustavan arvion meren nykytilasta, meriympäristön hyvän tilan määrittämisen sekä ympäristötavoitteiden ja niihin liittyvien indikaattoreiden asettamisen komission päätöksen 2010/477/EU perusteella. Toinen osa on seurantaohjelma ja kolmas osa toimenpideohjelma. Merellisiä suojelualueita koskevat tiedot tulee julkistaa vuoteen 2013 mennessä. Seurantaohjelman tulee valmistua ja ottaa käyttöön vuonna 2014 ja toimenpideohjelman tulee valmistua vuoteen 2015 mennessä ja sen täytäntöönpano aloitetaan vuoden 2016 aikana. Meren tila sekä siihen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet tarkistetaan säännöllisesti, jotta meren tila tai sen kehityssuunta ja kehityksen edellyttämät muutokset voitaisiin riittävästi huomioida meren tilaa parantavassa toiminnassa. Merenhoidossa suunnittelujakso on kuusi vuotta, jonka jälkeen käynnistyy uusi jakso.

Itämeri on merenhoidon suunnittelussa oma kokonaisuutensa kuten muutkin EU:n aluemeret. Jäsenvaltiot laativat merenhoitosuunnitelmansa eli kansalliset meristrategiat omille merialueilleen, mutta samalla yhteisen meren, kuten Itämeren alueen jakavilta jäsenvaltioilta edellytetään yhteistyötä, jotta merenhoitosuunnitelmat ja toimenpiteet olisivat koordinoituja ja johdonmukaisia ja noudattaisivat mahdollisuuksiensa mukaan yhtenäistä lähestymistapaa.

HELCOM:n ministerikokouksessa vuonna 2010 jäsenmaiden ympäristöministerit ja EU:n korkean tason edustaja päättivät (HELCOM Ministerial Declaration 2010), että HELCOM koordinoi meristrategiadirektiivin toimeenpanoa Itämeren alueella ja lisäksi, että HELCOM:n tila-arvioita käytetään EU:n meristrategiadirektiivin kansallisessa toimeenpanossa ja raportoinnissa.

Merenhoitosuunnitelman laatiminen ja toimeenpano tuo uuden välineen Itämeren suojeluun, mutta Itämeren tilaan on kiinnitetty huomiota kansallisesti ja kansainvälisesti jo pitkään ja Suomi on erilaisten ohjelmien ja sopimusten kautta sitoutunut toteuttamaan meren tilaa parantavia toimia.

Itämerta suojellaan sekä kansallisin että kansainvälisin toimin. Suomen omat toimet vaikuttavat erityisesti omien rannikkovesiemme tilaan, mutta myös koko Itämeren ekosysteemiin. Vastaavasti muiden maiden toimet vaikuttavat Suomen merialueiden tilaan. Kansainvälisellä yhteistyöllä suojellaan koko merialuetta. Direktiivin lähtökohtien mukaisesti meren hyvän tilan tavoitetta toteutetaan ottaen huomioon jo olemassa oleva merensuojeluun ja meren tilan parantamiseen liittyvä kansainvälinen yhteistyö. Itämeren merellisen ympäristön suojelukomissio HELCOM:n puitteissa, johon kaikki Itämeren valtiot sekä EU kuuluvat, tehdään aktiivisesti Itämerellä merellisen ympäristön tilaa parantavaa yhteistyötä. HELCOM:n Itämeren toimintaohjelma (Baltic Sea Action Plan, BSAP) vuodelta 2007 edellyttää muun muassa kaikkien Itämeren rantavaltioiden toimia Itämeren tilan parantamiseksi vuoteen 2021 mennessä. Jäsenvaltiot ovat vuoteen 2010 mennessä laatineet kansallisen BSAP:n toimeenpano-ohjelmansa. Suomen toimeenpano-ohjelma toteutetaan Suomen Itämeren suoje-
luohjelman (2002), vesiensuojelun suuntaviivat 2015-ohjelman (2006) sekä vesienhoitosuunnitelmien (2009) toimeenpanon kautta. Esitetyt toimenpiteet eivät kuitenkaan kata kaikkia merenhoitoon kuuluvia meriympäristön hyvän tilan tavoitteita.

Edellä mainittujen lisäksi keskeisimpiä Itämeren suojelua linjaavia asiakirjoja ovat EU:n yhteinen kalastuspolitiikka (2002), EU:n meripolitiikka (2007), EU:n Itämeren alueen strategia (2009), Valtioneuvoston Itämeri-selonteko (2009), Suomen hallituksen Itämeri-sitoumus (2010), Kansallinen vesiviljelyohjelma (2009) ja kansallinen ammattikalastusohjelma vuoteen 2015 (2010). Merenkulun ympäristönsuojelussa toimitaan kansainvälisen yhteistyön puitteissa kansainvälisessä merenkulkujärjestö IMOssa, jossa MARPOL 73/78- yleissopimus ja muut IMO:n piirissä solmitut merenkulun yleissopimukset ovat keskeinen yhteistyön muoto. Edellä mainituissa asiakirjoissa sovittujen toimien toteuttaminen on osa toimista meren hyvän tilan saavuttamiseksi. Lisäksi erilaisten alueellisten ohjelmien ja hankkeiden kautta on tehty ja tehdään jatkuvasti meren tilan parantamiseen tähtäävää suunnittelua ja toimenpiteitä.

Merenhoidon suunnittelulla on erityisiä liittymäkohtia vesienhoidon ja myös tulvariskien hallinnan suunnitteluun. Niiden toimeenpanon taustalla on samanlainen suunnittelujärjestelmä kuin merenhoidolla. Vesienhoitoa koskee laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) ja tulvariskien hallintaa laki tulvariskien hallinnasta (620/2010). Lainsäädäntö edellyttää, että merenhoidon ja vesienhoidon suunnittelussa otetaan vastavuoroisesti huomioon mainituissa suunnitelmissa esitettävät tavoitteet ja toimenpiteet. Valtakunnalliseen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaan aikanaan sisällytettävät valuma-alueita ja rannikkoalueita koskevat toimenpiteet esitetään nyt pääosin vesienhoitosuunnitelmissa. Vesienhoidon keskeisenä tavoitteena on ylläpitää ja saavuttaa kaikkien pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila. Vesienhoidossa pintavesiin sisältyvät myös rannikkovedet, joilla vesien- ja merenhoitolain 2 §:n 3 kohdan mukaisesti tarkoitetaan sellaisen viivan maanpuoleista pintavettä, jonka jokainen piste on yhden meripeninkulman etäisyydellä meren puolella lähimmästä sen perusviivan pisteestä, josta alueveden leveys mitataan, ja joka jossakin kohdassa rajoittuu jokeen.

Merenhoidossa valuma-alueelta peräisin olevan kuormituksen vähennystavoitteet ja toimenpiteet määritetään ensisijassa vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmissa, jotka otetaan huomioon merenhoitosuunnitelmassa. Erityisesti rannikkovesillä, jossa toimitaan kahden suunnittelujärjestelmän perusteella, merenhoito ja vesienhoito on tarkoitus sovittaa yhteen. Vastaavasti merenhoidon suunnittelussa asetetut tavoitteet ja toimet tulee ottaa huomioon vesienhoidon suunnittelussa.

Vesienhoitosuunnitelmien tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila vuoteen 2015 mennessä. Valtioneuvoston hyväksymissä ensimmäisissä vesienhoitosuunnitelmissa (2009) on esitetty rannikkovesien tilaluokitukset sekä määritelty rannikkovesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavat toimet valuma-alueella sekä asetettu ympäristötavoitteet. Vesienhoitosuunnitelmat tarkistetaan kuuden vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2015. Tässä yhteydessä tarkistetaan myös rannikkovesiä koskevat ekologisen ja kemiallisen tilan luokitukset sekä valuma-alueilla tarvittavat toimet myös rannikkovesien hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan saavuttamiseksi. Lisäksi tarkistetaan myös vesienhoitosuunnitelmissa hyväksytyt ympäristötavoitteet. Rannikkovesien tila-arviossa, toimenpiteiden suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa tulee sovittaa yhteen vesien- ja merenhoidon tarpeet.

Vesienhoidon ja tulvariskien hallinnan lisäksi merenhoidon suunnittelu on tärkeä yhteen sovittaa myös merellisen aluesuunnittelun sekä luonto- ja lintudirektiivin ja Suomen kansallisen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimenpideohjelman toimeenpanon kanssa.

Merenhoidon suunnittelua toteutetaan laajana, hallinnonalojen rajat ylittävänä yhteistyönä. Ympäristöministeriö laatii yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön kanssa Suomen merenhoitosuunnitelman. Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat keskeisiä toimijoita. Muut ministeriöt, viranomaiset ja laitokset osallistuvat merenhoidon suunnitteluun toimialojensa puitteissa. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat esimerkiksi Metsähallitus ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Muiden Itämeren valuma-alueella sijaitsevien valtioiden kanssa tehtävä merenhoidon suunnittelun yhteistyö on niin ikään tärkeä osa merenhoidon suunnittelun kokonaisuutta, ja Suomen edustajat osallistuvat aktiivisesti myös kansainväliseen yhteistyöhön, joka on erityisen tiivistä naapurimaidemme Ruotsin, Viron ja Venäjän kanssa. Yhteistyöhön osallistuu myös Ahvenanmaan maakunta.

Suomi on osallistunut aktiivisesti myös HELCOM:n yhteistyöhön Itämeren alueen merenhoitosuunnitelmien yhteensovittamiseksi. Tavoitteiden toteutumisen kannalta on tärkeää tukea ja kannustaa laajalti erilaisten toimijoiden, esim. kansalaisjärjestöjen ja yritysten, aktiivista osallistumista toimiin Itämeren tilan parantamiseen uudentyyppisillä toimintatavoilla viranomaistoiminnan täydentämiseksi.

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä edellyttää, että merenhoitosuunnitelman laatimisen yhteydessä tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristöarvioinnista annetun lain (200/2005, SOVA -laki) mukaista ympäristöarviointia vastaava ympäristövaikutusten arviointi. Ympäristövaikutusten arvioinnissa selvitetään ja arvioidaan merenhoitosuunnitelman ja siinä tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja laaditaan ympäristöselostus osana muuta valmistelua ennen merenhoitosuunnitelman hyväksymistä.

Merenhoitosuunnitelman valmistelun ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan meren nykytilan arvio ja hyvän tilan tavoite. Tässä yhteydessä tunnistetaan myös tavoitteen toteuttamisen aiheuttamia välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia. Merenhoitosuunnitelman tarkemmat vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen vuorovaikutussuhteineen voidaan arvioida vuonna 2015 valmistuvan merenhoidon toimenpideohjelman valmistelun yhteydessä. Arvioinnin tulokset kuvataan ympäristöselostuksessa. Ympäristöselostus esitetään silloin erillisenä merenhoitosuunnitelman osana.

2. Meriympäristön nykytilan arvio

Meriympäristön nykytila on arvioitu laajapohjaisessa asiantuntijaryhmässä olemassa olevan tiedon perusteella käyttäen hyväksi kansallisia ja kansainvälisiä arvioita, erityisesti Itämeren merellisen ympäristön suojelusopimuksen toimeenpanossa laadittuja arvioita meren tilasta sekä vesienhoidon suunnittelun rannikkovesien ekologisen ja kemiallisen tilan arvioita. Arvio meriympäristön nykytilasta esitetään tarkemmin luvussa 7.

3. Meriympäristön hyvän tilan määrittäminen

Hyvän tilan määrittäminen on osa merenhoitosuunnitelmaa. Merenhoidossa meriympäristön tila luokitellaan kahteen kategoriaan: 1) ympäristön tila on hyvä tai 2) ympäristö ei ole saavuttanut hyvää tilaa. Meriympäristön hyvä tila ja sen ominaispiirteet määritetään merenhoitoasetuksen (980/2010) liitteessä 3 esitettyjen yhdentoista laadullisen kuvaajan perusteella. Lisäksi tulee ottaa huomioon EU:n komission päätöksessä 2010/477/EU esitetyt kuvaajakohtaiset arviointiperusteet ja niihin liittyvät indikaattorit. Jos alustavan arvioinnin perusteella voidaan todeta, ettei yhden tai useamman arviointiperusteen käyttö ole aiheellista, jäsenvaltion on toimitettava tästä komissiolle perustelut. Hyvä tila määritetään laadullisesti jokaiselle arviointiperusteelle ja jokaiselle arviointiperusteelle asetetaan myös laadulliset tavoitteet. Tilaa kuvaaville indikaattoreille asetetaan hyvän tilan raja-arvot (tilatavoitteet), jotka voivat olla joko määrällisiä tai laadullisia, mikäli määrällisiä arvoja ei tieteellisesti voida asettaa.

Arviointiperusteet, joiden mukaan meriympäristön tila voidaan määrittellä, perustuvat EU:n sovellettavassa lainsäädännössä säädettyihin velvoitteisiin. Näihin kuuluvat muun muassa vesipolitiikan puitedirektiivi 2000/60/EY, jota sovelletaan rannikkovesiin ja jolla vaikuttaa valuma-alueelta tulevan kuormituksen ja muun muuttuvan toiminnan hallintaan, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu direktiivi 92/43/ETY (luontodirektiivi), luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu direktiivi 2009/147/EY (lintudirektiivi), sekä ympäristön laatuormeista vesipolitiikan alalla annettu direktiivi (2008/105/EY) sekä lukuisat yhteisen kalastuspolitiikan perusteella kehitetyt oikeudelliset välineet. Suomen elintarvikelainsäädäntö perustuu kansalliseen ja EU-lainsäädännön toimeenpanoon.

Merenhoitosuunnitelma tukee meriekosysteemien osalta Euroopan unionin biologista monimuotoisuutta koskevan strategian tarkistamista vuotta 2010 seuraavalle ajalle ja biologista monimuotoisuutta koskevaa toimintasuunnitelmaa. Huomioon otetaan myös tarvittaessa alueellisten meriyleissopimuksien puitteissa kerätyt tiedot ja kehitetyt lähestymistavat. Itämerellä HELCOM:n Baltic Sea Action Plan, Itämeren toimintaohjelma, on soveltuvin osin osana merenhoidon toimeenpanoa.

4. Ympäristötavoitteiden asettaminen

Merenhoidon järjestämisestä annetun asetuksen mukaan meriympäristön tilan alustavan arvioinnin perusteella meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi tai ylläpitämiseksi on asetettava kattavat ympäristötavoitteet (luku 6). Ympäristötavoitteet sisältävät meriympäristön hyvää tilaa osoittavat yleiset tavoitteet, ympäristön hyvän tilan saavuttamisen seurannan ja arvioinnin toteuttamiseksi tarpeelliset mitattavat tavoitteet ja niihin liittyvät indikaattorit (luku 7). Tilatavoitteet asetetaan, jotta asetettavat toimenpiteet ovat riittäviä ja saavat aikaan meriympäristön hyvän tilan ja hyvän tilan säilymisen. Lisäksi asetetaan merenhoitosuunnitelman täytäntöönpanon toiminnalliset tavoitteet (luku 9).

Yleiset ympäristötavoitteet on kohdennettu keskeisiin ihmistoiminnan paineisiin ja niiden vaikutusten vähentämiseen, kuten rehevöitymiseen, haitallisiin aineisiin ja meren käyttöön, jotka johtavat luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen. Yleiset tavoitteet täsmentyvät meriympäristön tavoiteltavaa tilaa kuvaavilla tilatavoitteilla.

Yleisten tavoitteiden asettamisessa tulee myös hyödyntää aikaisemmin tehtyjä sitoumuksia ja periaatepäätöksiä, joita toiminnalliset tavoitteet tarkentavat. Hyvän tilan saavuttamisen kannalta paineisiin liittyvät toiminnalliset tavoitteet ovat tärkeitä, ja niistä johdetaan vuoteen 2015 mennessä tehtävä toimenpideohjelma.

Vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan merenhoitosuunnitelmassa asetetuista ympäristötavoitteista tai tavoitteiden saavuttamiselle asetetuista aikataulusta voidaan tapauskohtaisesti tietyin laissa säädetyin edellytyksin poiketa. Mahdolliset poikkeukset tullaan yksilöimään myöhemmin merenhoidon toimenpideohjelmassa ja tavoitteiden saavuttamisen aikataulu esitetään luvussa 8.

5. Indikaattoreiden asettaminen

Meriympäristön hyvän tilan tavoitteiden saavuttamisen edistymistä seurataan mitattavien indikaattoreiden avulla, jotka asetetaan luvussa 7 esiteltyihin hyvän tilan tavoitteisiin liittyen.

Merenhoidon indikaattorit perustuvat komission päätökseen 2010/477/EU. Niille merenhoidon kuvaajille, joille ei ole indikaattoria, sellainen tulee kehittää ensi vaiheessa vuoteen 2014 mennessä tai merenhoidon suunnittelun seuraavalle suunnittelukaudelle. Erityisesti haitallisiin aineisiin liittyviä indikaattoreita täydennetään ympäristölaatumormeista annetun direktiivin (2008/105/EY) tarkistamisen yhteydessä. Tarpeellisia lisäindikaattoreita ja indikaattoreiden muutoksia voidaan määrittellä merenhoidon seurantaohjelman valmistelun yhteydessä.

6. Meriympäristön hyvää tilaa osoittavat yleiset tavoitteet

Meriympäristön hyvään tilaan ohjaavilla yleisillä ympäristötavoitteilla määritellään ne ihmisen aiheuttamien paineiden kokonaisuudet, joiden kautta meriympäristön tilaa parannetaan ja sen ekosysteemien pitkäaikainen toiminta ja tuottavuus turvataan.

Yleisenä tavoitteena on suojella, säilyttää sekä tarvittaessa ennallistaa Itämerta siten, että se on biologisesti monimuotoinen, dynaaminen, puhdas, terve ja tuottava.

6.1. Rehevöityminen ei haittaa Itämeren ympäristöä

Tavoitteena on saavuttaa Suomen vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmien mukaiset ravinnepäästöjen vähennykset sekä vähentää fosforin ja typen kuormitusta eri lähteistä niin, että ne alittavat HELCOM:n toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan) mukaiset sallitut enimmäismäärät.

6.2. Haitalliset aineet eivät haittaa meren ekosysteemin toimintaa tai kalan ja riistan käyttöä ihmisravintona

Tavoitteena on, että haitallisten aineiden ympäristölaatu- ja ihmisravinnoksi käytettävälle kalalle ja riistalle asetettuja laatu- ja ympäristönormeja ei ylitetä. Tavoitteena on myös tehostaa haitallisiin aineisiin liittyvää riskien hallintaa sekä parantaa haitallisista aineista saatavilla olevan tiedon määrää ja laatua.

6.3. Itämeren kaikkien luontaisten lajien suojelun taso on suotuisa ja niiden pitkäaikainen säilyminen on turvattu

Tavoitteena on että lajien, luontotyyppien ja ekosysteemien toiminta ja monimuotoisuus on turvattu ja vieraslajien vaikutukset minimoitu. Tavoitteena on myös, että meren ravintoverkkojen toimintaedellytykset varmistetaan ja että merenpohjan ekosysteemien rakenne ja toiminnot turvataan.

6.4. Merenkulku on turvallista ja sillä on mahdollisimman vähän haitallisia ympäristövaikutuksia

Tavoitteena on kehittää edelleen liikenteenohjausta ja parantaa alusten ja VTS-keskusten välistä reaaliaikaista ja ajantasaista sähköistä tiedonvaihtoa esimerkiksi sää-, aallokko-, vedenkorkeus- ja jääolosuhteista sekä erikoistilanteista. Merikartoituksella lisätään meriturvallisuutta varmistamalla riittävät tiedot alusten käyttämien reittien syvyyksistä.

Tavoitteena on vähentää ja ehkäistä alusten päästöjä ilmaan ja veteen, esimerkiksi rikki- ja ravinnepäästöjä, varmistaa riittävä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakyky, ja ehkäistä vieraslajien leviäminen Itämerellä. Tavoitteena on myös, etteivät merenpohjan fyysinen muokkaaminen, ihmisen toiminnasta aiheutuva vedenalainen melu ja roskaantuminen aiheuta haittavaikutuksia Itämeren luontoympäristölle.

6.5. Merellisten luonnonvarojen käyttö on kestävä

Tavoitteena on, että kalastus on kaikkien saalislajien osalta kestävä, eikä kalastus aiheuta merkittävää haittaa muulle meriympäristölle.

6.6. Merellisellä aluesuunnittelulla ehkäistään merialueiden käytön ristiriitoja

Meristrategiadirektiivi ei käsittele merellistä aluesuunnittelua, mutta kansallisessa toimeenpanossa sitä pidetään keskeisenä välineenä myös meren hyvää tilaa tavoiteltaessa. Tavoitteena on, että kansallisen ja kansainvälisen merialuesuunnittelun olisi liityttävä saumattomasti toisiinsa. Suunnittelun tulee ottaa huomioon sekä ympäristön että ihmispaineiden muutokset ja sillä on varauduttava mahdollisiin tuleviin ristiriitoihin ja pyrittävä edistämään eri käyttömuotojen kestävä käytön mukaisia synergioita.

7. Meriympäristön nykytilan arvio, tavoiteltava hyvä tila ja siihen liittyvät indikaattorit

Meriympäristön nykytilan arvio ja hyvän tilan määrittäminen on tehty valtioneuvoston asetuksen 980/2011 liitteen 3 laadullisten kuvaajien ja EU komission päätöksen (2010/477/EU) arviointiperusteiden mukaisesti.

Alla (7.1–7.11) esitetyt meren nykytilan tila-arviot perustuvat merenhoitosuunnitelmaa varten tehtyyn meren nykytilan laajaan alustavaan arvioon sekä asiakirjaan hyvän tilan määrittämisestä sekä ympäristötavoitteiden ja indikaattoreiden asettamisesta. Meren hyvän tilan tavoitteen toteutumista seurataan indikaattoreilla. Tällä hetkellä ei ole käytössä riittävästi indikaattoreita kattamaan kaikkia hyvän tilan kuvaajia ja arviointiperusteita. Niitä kehitetään edelleen merenhoidon yhdennettyä seurantaohjelmaa varten vuoteen 2014 ja merenhoidon toista suunnittelukierrosta varten vuoteen 2018 mennessä merenhoidon asiantuntijatyöryhmän esittämällä tavalla. Tausta-asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa www.ymparisto.fi/merenhoito ja www.miljo.fi/havsvard.

7.1. Itämeren ja Suomen merialueiden nykytila

Suomen merialueilla ei ole saavutettu hyvää tilaa, eikä sitä ole saavutettu myöskään koko Itämeren altaan osalta. Liiallinen ravinnekuormitus ja siitä seurannut rehevöityminen on koko Itämeren ongelma, ja se vaarantaa niin luonnon monimuotoisuuden säilymisen kuin ravintoverkon toiminnan etenkin pohjaekosysteemeissä. Itämereen on kulkeutunut monia vieraslajeja, haitallisia aineita on kertynyt etenkin ravintoverkon huipulle ja esimerkiksi dioksiinien pitoisuudet ylittävät eräissä kaloissa EU:n elintarvikenormien sallimat raja-arvot. Meriliikenteen onnettomuuksista mahdollisesti seuraavat kemikaali- ja etenkin öljypäästöt ovat uhka Itämeren eliöstölle ja meren hyötykäytölle. Vedenalaisen melun määrää Itämerellä ja sen mahdollisia haittoja meriympäristölle ei vielä tunneta. Roskien määrän ei uskota nykyisellään haittaavan meriympäristöä ja sen käyttöä, mutta etenkin muovista syntyvien mikropartikkelien vaikutuksia ei vielä tunneta.

Suomen merialueilla meren tila vaihtelee, mutta merenhoidossa meriympäristön tilan määrittelyssä käytettävien 11 kuvaajan (merenhoitoasetuksen liite 3) kannalta katsottuna kaikkien Suomen merialueiden osalta hyvän tilan saavuttamiseksi edellytetään toimenpiteitä. Suomen merialueilla vesialueiden tila on selvästi heikoin Suomenlahdella ja Saaristomerellä.

Suomen vesienhoitosuunnitelmien (2009) mukaan Suomen rannikkoalueiden tila on selvästi heikentynyt. Rannikkoalueesta noin 60 % on vesienhoidon ekologisen hyvän tilan määritelmien mukaan hyvää huonommassa tilassa. Suomenlahden ja Saaristomerensisempien rannikkoalueiden tila on näiden arviointiperusteiden mukaan pääosin välttävä ja ulkosaariston tyydyttävä. Vesienhoidossa vesien ekologinen tilaluokitus on tehty vuoden 2002–2008 aineistoon perustuen, ja ne tarkistetaan keväällä 2013.

7.2 Meren tavoiteltava hyvä tila ja indikaattorit

Meriympäristön tila on hyvä, kun meri on ekologisesti monimuotoinen ja dynaaminen sekä puhdas, terve ja tuottava ja kun sen käyttö on kestävää sekä turvaa nykyisten ja tulevien sukupolvien käyttö- ja toimintamahdollisuudet.

Meriympäristön hyvä tila kuvataan jäljempänä laadullisesti merenhoitoasetuksen (980/2011) liitteessä 3 olevan 11 kuvaajan avulla ja käyttämällä komission päätöksessä 2010/477/EU esitettyjä kuvaajakohtaisia arviointiperusteita ja niihin liittyviä indikaattoreita. Hyvä tila määritetään kvalitatiivisesti jokaiselle arviointiperusteelle. Indikaattoreille asetettavat hyvän tilan raja-arvot voivat olla joko määrällisiä tai laadullisia. Laadullista indikaattoria käytetään, mikäli määrällistä arvoa ei tieteellisesti voida asettaa.

7.2.1. Pidetään yllä biologista monimuotoisuutta. Luontotyyppien laatu ja esiintyminen ja lajien levinneisyys ja runsaus vastaavat vallitsevia fyysiografisia, maantieteellisiä ja ilmastollisia oloja

Meriympäristön nykytila biologisen monimuotoisuuden osalta

Meriympäristön hyvää tilaa ei tämän kuvaajan osalta ole saavutettu, koska meren käyttö vaarantaa usean lajin, tai niiden populaatioiden ja yhteisöjen säilymisen ja ekosysteemipalveluiden hyödyntämisen.

Monien Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luontotyyppien ja lajien tila on epäsuotuisa tai heikkenevä ja usean luontotyypin tila on katsottu uhanalaiseksi. Monien lajien esiintymispinta-ala on pienentynyt, useimpien meriluonnon monimuotoisuutta koskevien paineiden ja uhkien määrä on kasvussa, ja kokonaisuutena Suomen meriluonnon monimuotoisuuden tila heikkenee.

Rehevöityminen ja haitalliset aineet ovat edelleen suurin uhka meriluonnon monimuotoisuudelle.

HELCOM:n luonnon monimuotoisuuden tila-arviossa (vuodet 2003–2007) eri indikaattorit ryhmiteltiin Itämeren toimintasuunnitelman monimuotoisuutta kuvaavien ekologisen tavoitteen mukaisesti (maisema, yhteisöt, lajit). Monimuotoisuuden kokonaistila luokiteltiin 82 %:ssa Suomen rannikon havaintopakoista alle hyvän tilan. Avomerialueilla tila oli hyvä ainoastaan Merenkurkun ja Selkämeren alueella.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila biologisen monimuotoisuuden osalta sekä indikaattorit

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. lajien levinneisyys vastaa niiden luontaista esiintymisaluetta, niiden populaatiot ovat elinvoimaisia ja merialueiden tila tai alueiden käyttö eivät vaaranna lajien, populaatioiden, ja yhteisöjen pitkäaikaista säilymistä pitkällä aikavälillä.

Tavoitteena on, että luonto- ja lintudirektiivin liitteissä mainittujen merilajien suojelutaso on suotuisa, ja että HELCOM:n uhanalaisiksi luokittelemien lajien ja kantojen määrä vähenee. Hyljekantojen luonnollinen levinneisyys taataan ja tila ylläpidetään suotuisan suojelun tasolla tai kantojen tila saavuttaa suotuisan suojelun tason eikä metsästettyjen ja sivusaaliiksi joutuneiden hylkeiden määrä vaaranna hyljekantojen hyvää tilaa. Merikotkan ja vesilintujen (merieliöstöä syövät meri- ja rannikkolinnut) pesivät populaatiot eivät pitkällä aikavälillä vähene ja niiden poikastuotanto on hyvä sekä olot merilintujen sulkivien ja talvehtivien populaatioiden ylläpitämiseksi ovat hyvät. Meritaimenen luonnonkannat elpyvät ja virtavesien kunnostustoimien tuloksena muodostuville uusille poikastuotantoalueille nousee merestä riittävästi kutukaloja ja meritaimenkantojen geneettinen monimuotoisuus ei vähene.

Tavoitteen toteutumista seurataan seuraavilla indikaattoreilla:

- hylkeiden levinneisyysalue;
- uhanalaisten merilajien ja kantojen määrä (lopullinen tavoite: ei uhanalaisia lajeja, välitavoite: uhanalaisten lajien määrä vähenee ja lajin uhanalaisuusluokka paranee nykytasosta, joka toimii vertailutasona);
- avomeren pehmeiden pohjien makroskooppisen pohjaeläimistön lajiston monimuotoisuusindeksi;
- rannikkoalueiden pehmeillä pohjilla vesienhoitosuunnitelmissa käytössä oleva BBI (Brackish water benthic index, murtoveden pohjaeläinindeksi) ja avomerellä lajimäärään perustuva luokitus;
- metsästettävien riistalajien saalismäärät;
- luontodirektiivin ja lintudirektiivin lajeista suotuisan suojelun tasolla oleva määrä.

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. luontotyyppien levinneisyys, jakautuma ja tila vastaavat niiden luontaisia ominaisuuksia.

Tavoitteena on, että luonto- ja lintudirektiivin liitteissä mainittujen luontotyyppien suojelutaso on merialueilla suotuisa ja uhanalaisten luontotyyppien ja eliöyhteisöjen tila paranee sekä elinympäristöjä (biotooppeja) muodostavien lajien levinneisyysalue vastaa niiden historiallista levinneisyysaluetta ja populaatiot ovat elinvoimaisia. Kaikkien pohjatyypin (kovien-, hiekka- ja pehmeiden pohjien) eliöstöjen levinneisyysalueen, yhteisörakenteen ja populaatioiden tulee säilyä tai parantua. Kalojen lisääntymisalueina tärkeiden matalien alueiden elinympäristöt (esimerkiksi matalat sora- ja hiekkapohjat, jokisuistot) ja niiden veden laatu ovat sellaisessa kunnossa, että

nämä elinympäristöt pystyvät tuottamaan kalanpoikasia tavanomaisessa laajuudessa ja runsaudessa.

Tavoitteen toteuttamisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita. Niitä kehitetään viimeistään vuoteen 2018 mennessä.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

3. ekosysteemin rakenne mahdollistaa kaikkien luontotyyppien ja niihin liittyvien toiminnallisten eliöryhmien esiintymisen ja toiminnallisten eliöryhmien monimuotoisuus on taattu.

Tavoitteena on, että kaikkien luontotyyppien yhteisörakenteen tulee vastata elinvoimaisten pohjien ekosysteemejä, sekä että merellisten luonnonsuojelualueiden tulee muodostaa ekologisesti yhtenäinen (koherentti) verkosto, joka turvaa kotoperäisten lajiston populaatioiden elinvoimaisuuden ja esiintymät pitkällä aikavälillä kaikilla merialueilla sekä avainlajien mahdollisuuden levitä suojelualueelta toiselle.

Tavoitteen toteuttamisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään viimeistään vuoteen 2018 mennessä.

7.2.2. Ihmisen toiminnan välityksellä leviävien vieraslajien määrät ovat tasoilla, jotka eivät haitallisesti muuta ekosysteemejä

Meriympäristön nykytila vieraslajien osalta

Meriympäristön tila on tämän kuvaajan osalta pääosin hyvä. Suomen aluevesillä havaittuja vieraslajeja on 34 ja vakiintuneita lajeja on 27. Tässä ovat mukana myös nisäkkäät ja linnut, jotka elävät meriympäristössä ja voivat vaikuttaa meren tilaan. Vain osa vieraslajeista aiheuttaa haittaa alkuperäisille lajeille, ekosysteemin toiminnalle tai suoraan ihmisille. Kansallisessa vieraslajistrategiassa vuodelta 2012 Suomessa esiintyvistä vieraslajeista seitsemän on luokiteltu haitallisiksi ja yhdeksän lajia tarkkailtaviksi tai paikallisesti haitallisiksi.

Suurin osa vieraslajeista esiintyy Suomenlahdella, toiseksi eniten lajeja on Saaristomerellä.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila vieraslajien osalta

Meriympäristön tila vieraslajien osalta on hyvä, kun

1. vieraslajit eivät vaikuta haitallisesti alkuperäisiin lajeihin ja toiminnallisiin ryhmiin, trofiatasojen ja ekosysteemin toimintaan eikä elinympäristöihin.

Lopullisena tavoitteena on vieraslajien saapumisen estäminen ja välitavoitteena on vieraslajien saapumisvauhdin hidastuminen. Lisäksi tavoitteena on, että haitallisten ja erittäin haitallisten nisäkäsvieraslajien haittavaikutukset on minimoitu saariston erityisen tärkeillä linnustoalueilla.

Tavoitteen toteutumista seurataan seuraavilla indikaattoreilla:

- uusien vieraslajien ilmestyminen;
- vakiintuneiden vieraslajien määrän muutos (tavoite on, ettei määrä lisäänty).

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita edelleen kehitetään ja niitä tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

7.2.3. Kaikkien kaupallisesti hyödynnettävien kalojen sekä äyriäisten ja nilviäisten populaatiot ovat turvallisten biologisten rajojen sisällä siten, että populaation ikä- ja kokojakauma kuvastaa kannan olevan hyvässä kunnossa

Meriympäristön nykytila kaupallisesti hyödynnettävien kalojen, äyriäisten ja nilviäisten kannalta

Kokonaisarviota Suomen merialueiden tilasta kalastuksen ja kaupallisiin lajeihin kohdistuvan kalastuksen osalta ei ole saatavilla ja kattavan arvion tekeminen on vaikeaa. Arvion tekemistä vaikeuttaa se, että eräiden kalakantojen osalta Suomen osuus kalastuksesta ei ole kovinkaan merkittävä. Tärkeimpien rannikkolajien osalta tietoa tarvittaisiin lisää arvioiden tekemiseksi.

Kansainvälisen säätelyn kohteena oleville lajeille laaditaan vuosittain kanta-arviot ICES:ssä. Silakka on selvästi runsain saalislaji ja valtaosa suomalaisten kalastajien saaliista pyydetään Selkämereltä. Alueen silakkakannan tila on hyvä ja sitä hyödynnetään MSY:n (maximum sustainable yield, kestävä enimmäistuotto) mukaisesti. Suomenlahden ja Saaristomeren silakat kuuluvat osana Itämeren päältäan silakkakantaan. Tämän laajan alueen silakkasaaliista suomalaisten kalastajien osuus on ollut noin 16 % ja Itämeren kilohailisaaliista alle 10 %. Kummassakin tapauksessa osa suomalaisten kalastajienkin saalista pyydetään Suomen merialueen ulkopuolelta.

Päältäan silakkakantaan ja osittain myös Itämeren kilohailikantaan on viime vuosina kohdistunut liian voimakas kalastus. Kilohailikantaa hyödynnetään nyt MSY:n mukaisesti ja Perämeren silakkakannasta ei ole riittävästi tietoa kannan tilan arviointiin. Itäinen turskakanta hyödynnetään myös MSY -tavoitteen mukaisesti, mutta läntisen turskakannan kalastuskuolevuutta on tarpeen pienentää.

Alkuperäisenä syynä luonnonlohikantojen heikkoon tilaan on kutujokien menetys. Jäljellä oleviin luonnonkantojen yksilöihin kuten myös istutuksista peräisin oleviin yksilöihin kohdistuu kalastusta sekä eteläisellä Itämerellä että Suomen merialueilla ja joissa. Suomessa luonnonlohikantoja on jäljellä käytännössä vain Torniojoessa ja Simojoessa. Ensin mainitun joen lohikannan tilan voidaan katsoa luonnonpoikastuotantoon perustuvan kriteerin perusteella olevan nykyisin hyvä, mutta jälkimmäisessä tila ei ole hyvä. Poikastuotanto on kummassakin joessa ollut kuitenkin kasvussa, ennen kaikkea Itämerellä toteutetun ajoverkkokalastuskiellon ja lohen rannikkokalastuksen onnistuneen säätelyn ansiosta.

Paikallisempien ja Suomen merialueiden tilaa paremmin kuvaavien tärkeimpien kaupallisten rannikkolajien kantojen tilasta on olemassa vähemmän tietoa. Kansallisten seurantojen ja yksittäisten tutkimusten perusteella on havaittu merkkejä siitä, että rannikon vaellussiialla ja Saaristomeren kuhalla kalastus kohdistuu liian pieniin yksilöihin, mikä heikentää kantojen tilaa ja saaliita.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila kaupallisesti hyödynnettävien kalojen, äyriäisten ja nilviäisten osalta

Kaupallisesti hyödynnettävien kalojen, äyriäisten ja nilviäisten osalta meriympäristön hyvä tila määritetään erikseen kalastuksen, luontaisen lisääntymiskapasiteetin ja kalakantojen perusteella.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. kalastusteho ei minkään kaupallisen lajin kohdalla ylitä tasoa, jossa saavutetaan kestävä enimmäistuotto (MSY).

Tavoitteena on, että silakan, kilohailin ja turskan kantoihin kohdistuva kaupallinen kalastus on järjestetty niin, että kantakohtainen kalastuskuolevuus (F) ei ylitä tasoa F_{msy} sekä, että tärkeimpien rannikkolajien kohdalla kalastus on kestävä (F_{msy} tai vastaava ei ylity) ja, että keskenkasvuisiin ei-sukukypsiin kohdistuva kalastusteho on mahdollisimman vähäinen.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- silakka, kilohaili ja turska: indikaattorina kantakohtainen kalastuskuolevuus (F).

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita kehitetään ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. kalakantojen luontainen lisääntymiskapasiteetti on kunnossa ja kutevia emokaloja on riittävästi turvaamaan kannan normaali lisääntyminen. Tarjolla olevien lisääntymisalueiden määrä on riittävä turvaamaan vaelluskalakantojen monimuotoisuus ja säilyminen ja kannat kestävät pyynnin ilman istutuksia.

Tavoitteena on, että lohen kalastus on järjestetty niin, että kutujokiin pääsee nousemaan niin paljon emokaloja, että jokikohtainen luonnonpoikastuotanto on vähintään 50% / 75% jokikohtaisesta potentiaalisesta poikastuotannon kapasiteetista (PSPC), joka mitataan joesta mereen vaeltavien poikasten määrinä sekä, että silakan ja kilohailin kutukantojen koko samoin kuin tärkeimpien rannikkolajien runsaus pysyvät riittävänä, jotta kannan uusiutuminen varmistuu.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- lohi: nykyinen toteutunut vaelluspoikastuotanto suhteutettuna olemassa olevaan poikastuotantopotentiaaliin;
- silakan ja kilohailin osakantojen kutukannan koko.

Vuoteen 2014 mennessä kehitetään indikaattoreita edelleen ja niitä täydennetään tarvittaessa vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

3. kalakantojen rakenteessa ei ole merkittäviä poikkeamia tai muutostrendejä, jotka olisivat seurausta voimakkaasta, erityisesti pieniin tai suuriin yksilöihin kohdistuvasta kalastuspaineesta ja voisivat heikentää kantojen tuottoa. Kalat

pääsevät pääsääntöisesti kutemaan ainakin kerran ennen kuin niihin kohdistuu voimakas kalastus.

Tavoitteena on, että tärkeimpien kalastuksen kohteena olevien rannikkolajien (kuha, siika, ahven) populaatioissa kookkaiden kutukalojen osuus ja sukukypsyyden saavutamiskoko ovat riittävän korkeita, jotta kalakannoista saadaan suuri ja kestäväällä tasolla oleva saalis ja kutemaan pääsevien kalojen joukko pysyisi laajana ja haitallisten geneettisten muutosten riski minimoituisi.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä, ja tarvittaessa niitä täydennetään vuonna 2018.

7.2.4. Meren ravintoverkkojen kaikki tekijät, siltä osin kuin ne tunnetaan, esiintyvät tavanomaisessa runsaudessaan ja monimuotoisuudessaan ja tasolla, joka varmistaa lajien pitkän aikavälin runsauden ja niiden lisääntymiskapasiteetin täydellisen säilymisen

Meriympäristön nykytila meren ravintoverkon osalta

Meriympäristön hyvää tilaa ei tämän kuvaajan osalta ole saavutettu. Itämeren ekosysteemissä on tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Rehevöityminen, haitalliset aineet, kalastus ja metsästys, sekä toisaalta suolaisuuden ja lämpötilan muutokset ovat merkittävimmät Itämeren ravintoverkkoihin vaikuttavat tekijät.

Rehevöitymisen seurauksena kasviplanktonin ja sitä syövän pienikokoisen eläinplanktonin määrä on lisääntynyt ja eläinplanktonin keskikoko pintavedessä on pienentynyt. Myös kalayhteisössä on tapahtunut muutoksia, turskakanta on pienentynyt ja turskan tärkeän ravintokohteen, kilohailin, kanta voimistunut. Silakka ja kilohaili kilpailevat osin samasta ravinnosta. Itämeren päältäalla silakkakannat ja erityisesti silakan kasvu on heikentynyt. Myös Selkämerellä silakkayksilöiden kasvu on heikentynyt selvästi, mutta silakkakannan koko kasvanut merkittävästi. Itämeren hylkeet käyttävät ravintonaan pääasiassa kalaa. Ainakin etelärannikolla särkikalat – etenkin lahna ja särki – ovat runsastuneet rehevöitymisen ja mahdollisesti osittain myös ilmaston lämpenemisen ja petokaloihin kohdistuvan valikoivan kalastuksen seurauksena. Ravintoverkossa kertyvät haitalliset aineet ovat haitanneet hylkeiden lisääntymistä.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila meren ravintoketjun osalta

Merens ravintoverkkojen osalta meriympäristön hyvä tila määritellään erikseen huippupetojen, kalakantojen, kasvi- ja eläinplanktoniyhteisöjen sekä pohjaeläinyhteisöjen perusteella.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. huippupetojen populaatiot ovat terveitä ja tuottavia.

Tavoitteena on, että Itämeren huippupetonisäkkäiden ja petolintujen populaatiot ovat terveitä ja niiden lisääntyminen onnistuu.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavien indikaattoreiden avulla:

- hylkeiden (halli ja norppa) laskentakannan koko ja kehitys pitkällä aikavälillä;
- metsästettyjen hylkeiden (halli ja norppa) määrä;
- merikotkan lisääntymiskyky.

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. kalakannat ovat terveitä ja tuottavia ja lajit esiintyvät tavanomaisissa runsauksissaan vallitsevien lämpötila- ja suolaisuusolojen puitteissa.

Tavoitteena on, että kalojen esiintyminen on normaalia vallitseviin lämpötila- ja suolaisuusoloihin nähden, ja ravintoverkon toiminnan kannalta keskeiset lajiryhmät esiintyvät tasapainoisissa runsaussuhteissa.

Kansainvälisen kiintiösäätelyn kohteena olevat lajit (silakka, kilohaili, turska ja lohi) ovat tärkeitä tekijöitä Itämeren ravintoverkoissa. Nämä lajit ovat keskeisiä kalastuksen kohteena olevia lajeja Itämerellä ja siksi lajeihin liittyvät indikaattorit ovat kuvaajan 7.2.3 alla.

Vuoteen 2018 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

3. kasvi- ja eläinplanktonyhteisöjen koostumus on tasapainoinen ja takaa energian siirtymisen ravintoverkon ylemmille tasoille.

Tavoitteena on, että kasvi- ja eläinplanktonyhteisöjen rakenne on sellainen, että ravintoverkon ylempien tasojen ravinnon määrä ja laatu on hyvä.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

4. pohjaeläinyhteisöjen koostumus on tasapainoinen ja takaa energian siirtymisen ravintoverkon ylemmille tasoille.

Tavoitteena on, että pohjaeläinyhteisöjen rakenne vastaa lajikoostumukseltaan sekä ikä- ja kokojakaumaltaan luonnollisia yhteisöjä ja ravinnon laatu on hyvä ravintoverkon ylemmille tasoille.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä ja tarvittaessa vuoteen 2018 mennessä.

7.2.5. Ihmisen aiheuttama rehevöityminen, erityisesti sen haitalliset vaikutukset, kuten biologisen monimuotoisuuden häviäminen, ekosysteemien tilan huononeminen, haitalliset leväkukinnat ja merenpohjan hapenpuute, on minimoitu

Meriympäristön nykytila rehevöitymisen osalta

Ihmisen aiheuttama rehevöityminen on merkittävää lähes koko Suomen merialueella. Meriympäristön tila on tämän kuvaajan osalta hyvä ainoastaan osassa Perämerä.

Rehevöitymisen haitalliset vaikutukset ilmenevät perustuotantotason nousuna, haitallisina leväkukintoina, veden samenessena, lisääntyneenä hapenkulutuksena vesipatsaassa ja pohjilla, pohjien liettymisenä ja hapettomuutena, muutoksina luontaisessa lajikoostumuksessa, biologisen monimuotoisuuden häviämisenä, sekä ekosysteemien tilan huononemisenä.

HELCOM:n tila-arvion (2009) perusteella kaikki Itämeren altaat, lukuun ottamatta osaa Perä- ja Selkämerestä luokiteltiin vuosina 2001-2006 172:lta rannikkoasemalta ja 17 avomerialueelta kerätyn aineiston (mm. ravinteet, kasviplankton, näkösyvyys) perusteella rehevöityneiksi.

Vesienhoidon mukainen pinta- ja rannikkovesien ekologinen arvioluokitus perustuu ensisijaisesti biologisiin laatuindikaattoreihin ja viittaa merenhoidon kannalta lähinnä rehevöitymiseen. Vesienhoidon kriteereillä määritettynä Suomen rannikkovesien pinta-alasta miltei puolet on hyvässä ekologisessa tilassa ja yli puolet on tyydyttävässä tai sitä heikommassa tilassa. Valtaosa hyvän tilan alueista sijaitsee Pohjanlahden uloimilla rannikkovesillä, mutta Pohjanlahden sisempien rannikkoalueiden tila on pääosin tyydyttävä. Suomenlahden ja Saaristomeren sisempien rannikkoalueiden tila on yleensä välttävä ja ulkosaariston tyydyttävä. Itäisellä Suomenlahdella tilanne on päinvastainen: ulkosaaristo on luokiteltu huonompaan tilaan kuin sisäsaaristo.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila rehevöitymisen osalta

Rehevöitymisen osalta meriympäristön hyvä tila määritellään erikseen ravinteiden ja orgaanisen aineen määrän, ja pitoisuuksien, veden kirkkauden ja kasviplanktoinin määrän sekä lajien ja luontotyyppien ominaisuuksien osalta.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. ihmistoiminnan seurauksena mereen joutuvien ravinteiden ja orgaanisen aineen määrä sekä niiden pitoisuudet vedessä ovat tasolla, joka ei aiheuta meriympäristössä suoria tai epäsuoria haitallisia vaikutuksia.

Tavoitteena on, että

- a. mereen kohdistuva ravinnekuormitus on alennettu vesienhoitosuunnitelmien mukaisesti tasolle, joka mahdollistaa rannikkovesien hyvän ekologisen tilan saavuttamisen ja ravinnekuormitus alittaa HELCOM BSAP:ssa Suomelle hyväksytyt enimmäismäärät; ja että
- b. veden ravinnepitoisuudet alittavat rannikolla vesienhoitosuunnitelmien mukaiset hyvälle ekologiselle tilalle asetetut luokkarajat ja avomerellä HELCOM:ssa hyväksytyt hyvän tilan alueelliset raja-arvot.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- fosforin, typen ja silikaatin pitoisuudet;
- vuosittainen mereen pintavesistä päätyvä ravinnekuormitus (kokonaisfosfori, kokonaistyyppi);
- ravinteiden ilmalaskeuma.

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. vesi on kirkasta ja planktonlevät ja niiden kukinnat eivät haittaa veden laatua eivätkä aiheuta muita epäsuoria haittavaikutuksia.

Tavoitteena on, että näkösyvyys ylittää ja kasviplanktonin määrä alittaa rannikolla vesienhoitosuunnitelmien mukaiset hyvälle ekologiselle tilalle asetetut luokkarajat ja avomerellä HELCOM:ssa hyväksytyt hyvän tilan alueelliset raja-arvot alitetaan ja haitallisten leväkukintojen määrä sekä niiden tuottamien haitallisten aineiden pitoisuudet vähenevät.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- a-klorofyllin pitoisuus pintavedessä;
- näkösyvyys;
- fykosyaniinin pitoisuus pintavedessä.

Vuoteen 2014 mennessä kehitetään indikaattoreita edelleen.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

3. lajien ja luontotyypin luonnolliset suhteet ja syvyysjakautuma ei vaarannu ja hapen määrä on riittävä.

Tavoitteena on, että rakkolevän kasvusyvytyden alaraja ylittää vesienhoitosuunnitelmien mukaiset hyvälle ekologiselle tilalle asetetut luokkarajat eivätkä rihmalevät haittaa rakkolevän kasvua ja että hapettomien pohjien määrä ja laajuus vähenee.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- rakkolevävyöhykkeen ja punaleväyhteisöjen esiintymissyvyys.

Vuoteen 2014 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

7.2.6. Merenpohjan koskemattomuus on sellaisella tasolla, että ekosysteemien rakenne ja toiminnot on turvattu ja että etenkin pohjaekosysteemeihin ei kohdistu haitallisia vaikutuksia

Meriympäristön nykytila merenpohjan koskemattomuuden osalta

Suomen merialueilla fyysisten häiriöiden, esimerkiksi ruoppaukset, läjitykset, vedenalaiset kaapelit ja putket sekä muu rakentaminen, laivaliikenteen ja veneilyn potkurivirroista, aalloista ja ankkuroinnista aiheutuvat vauriot, vaikutukset ovat tällä

hetkellä paikallisia, joten meriympäristön tila kokonaisuudessaan on tämän kuvaajan osalta hyvä.

Raskasta pohjatroulausta ei Suomen merialueilla harjoiteta. Vedenalaiset rakennelmat vaikuttavat pohjan olosuhteisiin paikallisesti, erityisesti rakennusvaiheessa.

Toimenpiteiden haittavaikutuksia voidaan aiempaa paremmin kontrolloida uuden vesilain pohjalta, kun esimerkiksi entistä suurempi osa ruoppauksista vaatii vesilain mukaisen luvan.

Rehevöitymisen aiheuttamat häiriöt (mm. hapettomat pohjat) sitä vastoin vaikuttavat laajasti sekä avomerellä että rannikolla meren pohjayhteisön tilaan haitallisesti ja ne on käsitelty osassa 3.5.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila merenpohjan koskemattomuuden osalta

Merenpohjan koskemattomuuden osalta meriympäristön hyvä tila määritellään erikseen suorien ja epäsuorien ihmistoiminnan vaikutusten sekä pohjayhteisön toiminnan ja monimuotoisuuden perusteella.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. suoraan tai epäsuorasti merenpohjaan kohdistuvat ihmistoiminnan vaikutukset ovat sellaisella tasolla, että ekosysteemien rakenne ja toiminnot on turvattu ja etenkin pohjaekosysteemeihin ei kohdistu haitallisia vaikutuksia.

Tavoitteena on, että meren pohjaan kohdistuvat ihmisen aiheuttamat paineet ovat paikallisia ja että paineiden kumulatiiviset vaikutukset eivät estä pohjaekosysteemien luonnollista rakennetta ja toimintaa.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. pohjayhteisön toiminta ja lajien runsaus ja monimuotoisuus eivät vaarannu ja ne voivat taata tarvittavat ekosysteemipalvelut (ravinteiden ja hiilen kierto) ja toiminnan (ravinto, suoja ja lisääntyminen)

Tavoitteena on, että merenpohjien suojelutaso on riittävä ja ne tarjoavat suotuisan elinympäristön sekä alustaan kiinnittyneille että liikkuville lajeille.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei ole tällä hetkellä sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

7.2.7. Hydrografisten olosuhteiden pysyvät muutokset eivät vaikuta haitallisesti meren ekosysteemeihin

Meriympäristön nykytila hydrografisten olosuhteiden osalta

Suomen merialueilla ihmistoiminnalla on Itämeren hydrografian kannalta vain paikallisia vaikutuksia, joten tämän kuvaajan osalta meriympäristön tila on hyvä.

Patoaminen tai esimerkiksi pengertiet saattavat paikallisesti vaikuttaa hydrografisiin olosuhteisiin.

Havaitut Itämeren hydrografisten olojen pysyvät tai pitkäaikaiset muutokset ovat johduneet pääosin ilmaston vaihtelusta tai muutoksesta.

Itämeren tilan kannalta vedenkorkeuden muutokset ovat merkityksellisiä sellaisten sisäsaariston lahtien vedenvaihdon osalta, joissa vedenvaihto perustuu pääasiassa vedenkorkeusmuutoksiin. Vedenkorkeusmuutoksilla on myös vaikutusta ympäristön tilaan, jos vesi nousee tulvatilanteessa alueille, joissa vesiympäristölle haitallisia aineita joutuu meren. Tällaisia ovat mm. meren rantaan tehdyt ongelmajätteiden säilytyspaikat ja ydinvoimalaitokset.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila hydrografisten olosuhteiden kannalta

Meriympäristön tila on hyvä, kun vallitsevat hydrografiset (esim. suolaisuus, lämpötila, pH ja hydrodynamiikka) ihmistoiminnasta aiheutuvat muutokset eivät haittaa lajien, populaatioiden tai ekosysteemin toimintaa.

Tavoitteena on, että Itämeren ja sen altaiden luonnollinen vedenvaihto on turvattu, suolapitoisuus pysyy luonnollisen vakaana, vuotuinen ylimmän kerroksen täyskierto toteutuu keväisin ja syksyisin ja lisäksi vedenvaihto on riittävää ja virtausolot säilyvät mahdollisimman luonnonmukaisina myös paikallisesti.

Tavoitteen toteuttamista seurataan seuraavilla indikaattoreilla

- veden suolapitoisuus ja sen muutokset;
- veden lämpötila ja sen muutokset;
- veden kerrostuneisuus ja sen muutokset.

Vuoteen 2018 mennessä indikaattoreita kehitetään edelleen.

7.2.8 Epäpuhtauksien pitoisuudet ovat tasoilla, jotka eivät johda pilaantumisvaikutuksiin

Meriympäristön nykytila epäpuhtauksien osalta

Meriympäristön hyvää tilaa ei ole tämän kuvaajan osalta saavutettu. Olemassa olevat tila-arviot perustuvat vähäiseen mittausaineistoon. Vesienhoidon mukaisessa luokituksessa rannikkovesien kemiallista tilaa ei arvioitu kattavasti vielä ensimmäisellä suunnittelukierroksella. Tietoa haitallisten aineiden biologisista vaikutuksista on hyvin vähän. HELCOM:n tila-arvion perusteella merialueet eivät ole saavuttaneet hyvää tilaa metallien (erityisesti elohopea) sekä orgaanisten aineiden osalta. Ahvenanmeren tila on luokiteltu hyväksi.

Valtioneuvoston asetuksessa vesiympäristölle vaarallisista ja haitallista aineista (1022/2006) on asetettu elohopealle eliöstön (ahven) laatu normi. Laatu normin tarkoitus on suojata erityisesti ravintoverkon huipulla olevia nisäkkäitä ja vesilintuja, ja tämä laatu normi ylittyy yleensä moninkertaisesti jo luonnontilaisten kalojen elohopeapitoisuuksissa. HCB:n ja HCB:n osalta pitoisuudet ylittävät selvästi vaarallisten aineiden raja-arvot. Levien tuottamia haitallisia aineita (erityisesti fykotoksiineja)

esiintyy koko Itämeren alueella. Niistä on olemassa tutkimusaineistoa n. 25 vuoden ajalta, mutta ei varsinaista seuranta-aineistoa.

Tietoa haitallisten aineiden biologisista vaikutuksista on olemassa hyvin rajoitettu määrä. Ainoat aikasarjat käsittelevät ravintoverkon huipulla olevien petojen (linnut, merinisäkkäät) lisääntymiseen liittyviä muuttujia.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila epäpuhtauksien pitoisuuksien osalta

Epäpuhtauksien pitoisuuksien osalta meriympäristön hyvä tila määritellään jäljempänä kahdella eri tavalla.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. haitallisten aineiden pitoisuudet eliöstössä tai vedessä ovat tasolla, joka ei aiheuta suoria tai epäsuoria haittavaikutuksia herkille meren eliöille tai ravintoverkon huipulla oleville lajeille.

Tavoitteena on, että pysyvien orgaanisten yhdisteiden ja muiden haitallisten aineiden pitoisuudet alittavat vesiympäristölle vaarallista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyt laatumormit. Lisäksi öljy- ja kemikaalipäästöt eivät aiheuta haitallisten aineiden pitoisuusmuutoksia.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- polybromatut difenyylietterit vedessä;
- raskasmetallit, nikkeli, lyijy ja kadmium vedessä;
- orgaaniset tinayhdisteet vedessä;
- radioaktiiviset aineet (cesium-137) vedessä ja kaloissa;
- meriveden kokonaisöljypitoisuus;
- valvontalennoilla havaittujen öljypäästöjen lukumäärä.

Vuoteen 2014 ja 2018 mennessä kehitettävät indikaattorit päätetään ympäristölaatumormeista annetun direktiivin (2008/105/EY) tarkistamisen jälkeen.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. haitallisten aineiden pitoisuudet ovat tasolla, joka ei aiheuta haitallisia biologisia vaikutuksia millään ravintoverkon tasolla, ja meren eliöstön terveys ei vaarannu. Haitallisia vaikutuksia ovat esimerkiksi välittömät myrkkyyvaikutukset, elintoimintojen häiriintyminen ja sairaudet, yksilönkehityksen, lisääntymisen, kasvun ja käyttäytymisen häiriöt ja laajimmillaan eliöiden populaatioihin ulottuvat vaikutukset.

Tavoitteena on, että haitallisten aineiden pitoisuudet eivät ylitä yhteisön lainsäädännössä asetettuja ympäristölaatumormeja. Haitalliset aineet eivät estä merinisäkkäiden ja lintujen lisääntymistä eikä niillä ole populaatiovaikutuksia, fykotoksiinien pitoisuudet pysyvät ennallaan ja ovat pitkällä aikavälillä laskevia. Öljystä ei aiheudu haittaa meriluonnolle. Sulfaattimaista ei tule kalojen poikastuotantoa eikä kalakantoja heikentäviä määriä myrkyllisiä ja metalleja tai happamia yhdisteitä.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla

Käytössä olevat indikaattorit:

- hylkeiden lisääntymisterveydentila;
- hylkeiden laskentakannan koko;
- merikotkan lisääntymishäiriöt ja populaatiokoko;
- kiislojen ja ruokkien sekä lapintiroiden joukkokuolemien esiintyminen.

Vuoteen 2014 ja 2018 mennessä indikaattoreita kehitetään tarpeen mukaan edelleen.

7.2.9. Kalojen ja ihmisravintona käytettävien muiden merieliöiden epäpuhtaustasot eivät ylitä lainsäädännössä tai muissa asioissa koskevilla normeilla asetettuja tasoja

Meriympäristön nykytila kalojen ja ihmisravintona käytettävien muiden merieliöiden epäpuhtauksien osalta

Meriympäristön hyvää tilaa ei tämän kuvaajan osalta ole saavutettu. Kalojen epäpuhtaustasot suhteessa sallittuihin maksimipitoisuuksiin vaihtelevat lajeittain ja kokoluokittain. Myös alueellista vaihtelua esiintyy jossain määrin. Sallittu pitoisuus dioksiineilla ja dioksiinien kaltaisilla PCB:llä ylittyy suurissa silakoissa, Itämeren lohesa, meritaimenessa ja nahkiaisessa kaikilla Suomen merialueilla.

Pohjanlahdella ja Perämerellä on suuremmat dioksiinien- ja dioksiinin kaltaisten PCB-yhdisteiden pitoisuudet kuin Suomenlahdella.

HELCOM:n tila-arvion perusteella meriympäristö ei ole saavuttanut hyvää tilaa.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila kalojen ja muiden merieliöiden epäpuhtaustasojen osalta

Meriympäristön tila on hyvä, kun kalojen ja ihmisravintona käytettävien muiden meren antimien epäpuhtaustasot eivät ylitä yhteisön lainsäädännössä tai muissa asioissa koskevilla normeilla asetettuja tasoja.

Tavoitteena on, että komission asetuksen (1881/2006) merieliöille määrittämät raja-arvot eivät ylitä niin, että kalojen käyttöä ihmisravinnoksi on tarve rajoittaa. Yleisenä tavoitteena on synteettisesti valmistettujen yhdisteiden pitoisuuksien lasku. Myös fykotoksiinien pitoisuudet ovat laskevia eivätkä ylitä kansainvälisiä elintarvikekäytön raja-arvoja.

Tavoitteen toteutumista seurataan nykyisin seuraavilla indikaattoreilla:

- polyklooratut bifenyylit ja -dioksiinit sekä -furaanit kaloissa;
- raskasmetallit (lyijy, kadmium, elohopea) kaloissa.

Vuoteen 2014 ja 2018 mennessä kehitettävät indikaattoreita kehitetään tarpeen mukaan edelleen ja päätetään laatu- ja ympäristönormidirektiivin sekä elintarvikelainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

7.2.10. Roskaantumisen ei ominaisuuksiltaan eikä määrältään aiheuta haittaa rannikko- ja meriympäristölle

Meriympäristön nykytila roskaantumisen osalta

Meriympäristön tilaa ei tämän kuvaajan osalta tunneta tiedonpuutteiden takia.

Itämeren alueella meren roskaantuminen ei ole yhtä suuri ongelma kuin valtamerissä, missä mereen joutuneen muovin pilkkoutumisen seurauksena jätteen määrä on lisääntynyt merkittävästi ja aiheuttanut vakavia ongelmia linnustolle ja merinisäkkäille. Itämeren roskaantumisastetta ei kuitenkaan tunneta riittävästi.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila roskaantumisen osalta

Meriympäristön tila on hyvä, kun meressä olevan tai sinne päätyvän roskan tai sen hajoamistuotteiden määrä on sellaisella tasolla, joka ei aiheuta merkittävää kemiallista tai fyysistä haittaa eliöyhteisöille, meriympäristön virkistyskäytölle eikä se aiheuta taloudellista haittaa rannikon ja meren elinkeinotoiminnalle.

Tavoitteena on ensin selvittää meren roskaantumisen määrä ja laatu sekä vaikutukset ja sen jälkeen tarvittaessa vähentää roskan määrää nykytasolta. Saariston asutuksen, virkistysalueiden ja pienvenesatamien roskahuollon kehittäminen ja ”no special fee”-järjestelmän täytäntöönpanon yhdenmukaistaminen.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita. Niitä kehitetään vuoteen 2014 mennessä ja tarvittaessa täydennetään vuonna 2018.

7.2.11. Energian mereen johtaminen, mukaan lukien vedenalainen melu, ei ole tasoltaan sellaista, että se vaikuttaisi haitallisesti meriympäristöön

Meriympäristön nykytila energian mereen johtamisen ja melun osalta

Melumittauksia ja melun vaikutuksia eliöstöön ei Suomessa tehdä, joten nykytilan arvioiminen on mahdotonta. Vedenalaisen potkurimelun vaikutusta vesieliöihin ei ole Itämerellä juurikaan tutkittu, mutta lisääntyneet liikennemäärät ovat lisänneet vedenalaisen melun määrää. Lämpöä johdetaan mereen voimaloiden lauhdevedessä ja vaikutukset ovat paikallisia.

Sähköntuotannon sivutuotteena ydinvoimalaitoksissa ja fossiilisia polttoaineita käytävissä lauhdevoimaloissa jopa 2/3 energiasta joudutaan johtamaan vesistöön. Yhdistetyn kaukolämmön sekä sähkön tuotantoon perustuvissa ns. kombivoimaloissa vesistöön päätyvä lämpökuorma on huomattavasti pienempi. Vesistöön päätyvä lämpöenergia muuttaa vastaanottavan vesistön olosuhteita, sen eliösuhteita ja edesauttaa rehevöitymistä. Nämä vaikutukset ovat kuitenkin yleensä vain paikallisia rajoittuen muutaman kilometrin päähän voimalasta.

Meriympäristön tavoiteltava hyvä tila energian mereen johtamisen ja melun osalta

Vedenalaisen melun ja energian mereen johtamisen osalta meriympäristön hyvä tila määritellään erikseen.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

1. ihmisen aiheuttaman impulsiivisen ja jatkuvan melun määrä ei lisäännä ja on tasolla, joka ei ylitä luonnollista melutasoa liikaa eikä aiheuta haittaa eliöyhteisöille, ja joka ei aiheuta taloudellista haittaa rannikon ja meren elinkeinotoiminnalle.

Tavoitteena on ensin selvittää Suomen merialueiden melutasot ja melun haitta eliöstölle ja sen jälkeen tarvittaessa vähentää vedenalaista melua niin, että se ei haittaa meren eliöstöä.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopivia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2018 mennessä.

Meriympäristön tila on hyvä, kun

2. mereen johdetun lämmön vaikutuksen ovat paikallisia eivätkä muuta haitallisesti biologista orgaanisen aineen tuotantoa ja hajotusta eikä veden hydrografiaa.

Tavoitteena on vähentää mereen johdettavan hukkalämmön määrää nykyisestä ja sijoittaa purkupaikat siten, että lämpö aiheuttaa mahdollisimman vähän haitallisia vaikutuksia meren ekosysteemeihin.

Tavoitteen toteutumisen seurantaan ei tällä hetkellä ole sopia indikaattoreita, mutta niitä kehitetään vuoteen 2018 mennessä.

8. Meriympäristön hyvän tilan saavuttamisen aikataulu

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan meren hyvä tila tulee saavuttaa vuoteen 2020 mennessä. Suomen merialueiden tila ei ole hyvä kaikkien käytettyjen 11 kuvaajan perusteella. Joidenkin kuvaajien osalta nykytilaa ei lisäksi tunneta riittävästi. Suomenlahden ja Saaristomeren tila monen kuvaajan osalta ei ole hyvä, ja niiden tilan parantamiseksi tarvitaan runsaasti toimenpiteitä ja mahdollisesti lisää aikaa hyvän tilan saavuttamiseksi. Selkämerellä, Pohjanlahdella, Merenkurkussa ja Perämerellä meren tila on osittain parempi, mutta toimia tilan parantamiseksi tarvitaan.

9. Merenhoitosuunnitelman täytäntöönpanon toiminnalliset tavoitteet

Merenhoitosuunnitelman seuraavat osat, eli seurantaohjelma ja toimenpideohjelma laaditaan tämän asiakirjan perusteella siten, että asetetut meren hyvän tilan tavoitteet voidaan saavuttaa ja meriympäristön tilan kehitystä seurata riittävien ja kustannustehokkaiden indikaattoreiden avulla.

Toimenpideohjelman laadinnassa huomioidaan myös kaikki jo hyväksytyt kansalliset ja kansainväliset säädökset, sopimukset ja ohjelmat.

Merenhoidon toimenpideohjelma laaditaan vuorovaikutuksessa vesienhoidon suunnittelun kanssa. Merenhoidon suunnittelua yhteen sovitetaan mahdollisuuksien mukaan myös tulvariskien hallintasuunnitelman, merellisen aluesuunnittelun sekä luonto- ja lintudirektiivin toimeenpanon kanssa.

Merenhoidon toimenpideohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon meren tilaa heikentävien paineiden hallintaan sekä tarvittavien toimenpiteiden vaikuttavuuteen ja kustannustehokkuuteen. Meren tilaa heikentävät paineet liittyvät erityisesti ravinteiden ja haitallisten aineiden päästöihin, merellisten luonnonvarojen käyttöön, meriympäristöön kohdistuvaan rakentamiseen sekä merenkulun ympäristövaikutuksiin.

10. Muutoksenhaku

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 26 k ja 18 §:n mukaan valtioneuvosto hyväksyy merenhoitosuunnitelman. Valtioneuvoston päätökseen voi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen, jos merenhoitosuunnitelman valmistelun yhteydessä on tapahtunut menettelyvirhe tai että suunnitelma ei sisältäisi lain tai asetuksen edellyttämiä seikkoja. Sen sijaan esimerkiksi suunnitelmissa esitetyt näkökohdat eri toimenpiteiden tehokkuudesta eivät voi olla muutoksenhaun kohteena. Valitusoikeus on sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa.

Valtioneuvoston päätökseen sovelletaan hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momenttia, jonka perusteella valtioneuvosto päättäisi, että päätös pantaisiin täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, eikä muutoksenhaku näin ollen lykkäisi päätöksen täytäntöönpanoa. Päätöksen välittömälle täytäntöönpanolle katsotaan olevan yleistä etua koskevat perustelut hallintolainkäyttölain 31 §:n tarkoittamassa merkityksessä. Kyse on yhteisön jäsenvaltion tärkeästä velvollisuudesta direktiivin täytäntöön panemiseksi.

Päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta päätöksen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti. Päätös on pantavissa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Ympäristöministeri

Ville Niinistö

Hallitusneuvos

Ulla Kaarikivi-Laine